

Att arbeta tillsammans – utvärdering av nytt kursupplägg av examensarbeten

Sofia Thorsson* och Björn Holmer
Institutionen för geovetenskaper, Göteborgs Universitet

Grupphandledning av examensarbete inom geografi, med fokus på naturgeografi, vid Göteborgs Universitet infördes 2012 som ett komplement till den individuella handledningen i syfte att öka genomströmningen av studenter samt kvaliteten på arbetena. I denna artikel presenteras och utvärderas det aktuella kursupplägget. Såväl genomströmningen som kvaliteten (bearbetning och tolkning av materialet, teoriansknytning, disposition och språk) ökade efter införandet av grupphandledning, vilket i linje med tidigare studier visar att grupphandledning är ett bra komplement till den traditionella individuella handledningen.

Nyckelord: grupphandledning, examensarbete, genomströmning, kvalitet

BAKGRUND

Att bli färdig med sitt examensarbete i tid kan vara ett problem. På kandidatprogrammet i geografi vid Göteborgs universitet visade det sig att nästan en tredjedel av studenterna inte blev klara i tid under åren 2010-2011. I kursutvärderingarna hade studenterna angett att examensarbetet borde ha introducerats/påbörjats tidigare och att de önskade mer stöd i planering och strukturering av uppsatsarbetet. Med anledning av detta utarbetades ett nytt kursupplägg med bland annat grupphandledning.

Handledning av självständiga arbeten sker vanligtvis mellan en handledare och en student. Denna traditionella individuella form av handledning har visat sig med fördel kunna kompletteras med grupphandledning (Dysthe, Samara & Westrheim, 2006; Samara, 2006; Setterud, 2013). Grupphandledning med handledare som är skild från studenternas individuella handledare har många fördelar. Studenterna kan t.ex. diskutera praktiska aspekter samt bli stöttade och utmanade av sina medstudenter och andra företrädare för disciplinen (Granström, 2010; Setterud, 2013). Genom grupphandledning tränas studenterna att ge och ta konstruktiv kritik, vilket främjar reflektion och det egna lärandet och som i sin tur leder till ökad kvalitet på arbetena (Dysthe et al., 2006; Setterud, 2013). De individuella handledarna blir avlastade avseende frågor av generell natur och kan istället fokusera på mer ämnesspecifika frågor, vilket också bidrar till ökad kvalitet på arbetena (Setterud, 2013). Även om grupphandledning vanligtvis uppskattas av såväl studenter som individuella handledare är vissa av handledarna inte alltid positivt inställda till att någon annan går in och ”styr” arbetet. Detta kan göra att studenterna ibland känner sig klämda mellan den individuella handledarens krav och grupphandledarens krav (Setterud, 2013).

2012 infördes grupphandledning av examensarbete inom geografi med fokus på naturgeografi vid Göteborgs Universitet som ett komplement till den individuella handledningen. Syftet var att öka såväl genomströmningen av studenter som kvaliteten på arbetena med avseende på bearbetning och tolkning av materialet, teoriansknytning, disposition och språk. Den allmänna

---

* Författarkontakt: sofia.thorsson@gvc.gu.se

uppfattningen hos involverade kursledare, handledare och examinatorer var att kvaliteten på studenternas arbeten har ökat i och med införandet av det nya kursupplägget. Genomströmningen har också förbättrats. Syftet med denna artikel är att presentera och utvärdera det aktuella kursupplägget. Kursupplägget har utvärderats genom att jämföra studieresultaten med avseende på betyg och genomströmning före respektive efter införandet.

KURSUPPLÄGG

Som geografistudent vid Göteborgs universitet väljer man att antingen ha ett kulturgeografiskt eller naturgeografiskt fokus på examensarbetet. Vissa moment är gemensamma för alla medan andra beror på fokus. De gemensamma momenten planeras och genomförs i samarbete mellan kursledarna från natur- och kulturgeografi.

Grundfilosofin är att examensarbetet är en kurs som alla andra kurser. Syftet med kursen är i första hand inte att *producera* ett självständigt vetenskapligt arbete utan att *lära* studenterna att producera ett vetenskapligt arbete samt värdera arbeten som någon annan har producerat.

Nedan följer en beskrivning av kursupplägget för de studenter som valt naturgeografiskt fokus. Upplägget togs fram 2012 och har tillämpats sedan dess.

Kursen består av 15 gemensamma moment (seminarier och grupphandledningstillfällen) om vardera 2 timmar och börjar ca 10 veckor innan ordinarie kursstart och löper fram till kursslut (Tabell 1). Momenten läggs upp och leds av kursledarna/kursledaren. Kursledaren fungerar även som moderator i dialogen mellan studenterna.

Momenten innan kursstart syftar till att motivera och skapa förväntningar hos studenterna samt att förbereda studenterna så att de vid kursstart har allt som behövs för att sätta igång med uppsatsarbetet, d.v.s. uppsatsämne, frågeställningar, handledare och material. De gemensamma momenten såväl innan som efter kursstart, vilka utgör ett komplement till den individuella handledningen, syftar till att hålla samman gruppen, öka arbetsmoralen samt skapa delmål för det självständiga arbetet. Vid de avslutande gemensamma seminarierna presenterar och responderar studenterna på sina respektive arbeten. Dessutom opponerar de på något av sina medstudenters arbeten. I Tabell 1 presenteras de olika momenten, deras syfte och placering i relation till kursstart.

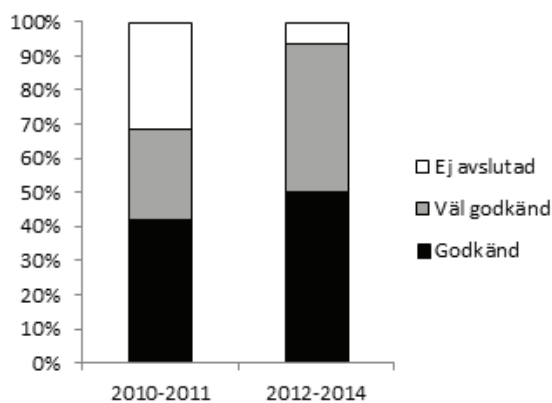
Tabell 1: Kursupplägg för kursen Självständigt arbete (GE25), fokus naturgeografi vid institutionen för geovetenskaper, Göteborgs universitet.

Vecka	Moment	Syfte	Kommentar
-10	Introduktion	<ul style="list-style-type: none"> • Öka motivationen och skapa förväntningar hos studenterna. • Få studenterna att börja fundera på uppsatsämne. • Få studenterna att börja leta material. 	Seminarium
-10	Läsa tidigare uppsatser	<ul style="list-style-type: none"> • Visa studenterna hur en uppsats ska se ut. • Visa studenterna vad som förväntas av dem. • Träna studenterna i att bedöma uppsatser. • Skapa förväntningar hos studenterna att de ska kunna skapa något likadant eller bättre. 	Seminarium Diskussioner i grupper om 10-12 studenter
-8	Presentation av ämnesförslag	<ul style="list-style-type: none"> • Kursledaren presenterar möjliga uppsatsämnen. 	Studenterna kontaktar potentiell handledare

-5	Studenterna presenterar ämnesval	<ul style="list-style-type: none"> • Studenterna presentera sina ämnesval. • Ge studenterna en översikt över samtliga uppsatsämnen inom kursen. 	Seminarium
-2	Avstämning	<ul style="list-style-type: none"> • Kursledaren följer upp att studenterna har uppsatsämne, material och frågeställningar att arbeta med vid kursstart. 	Enskilda samtal
Kursstart			
1	Att skriva uppsats	<ul style="list-style-type: none"> • Gå igenom vilka delar en uppsats skall innehålla samt grunder i akademiskt skrivande. 	Föreläsning
2	Figurkonstruktion	<ul style="list-style-type: none"> • Träna studenterna i att analysera data och konstruera tydliga figurer. 	2 övningstillfällen i grupper om 10-12 studenter
4	Läsa och diskutera metodavsnitt	<ul style="list-style-type: none"> • Träna studenterna i att bedöma sina medstudenters texter. • Träna studenterna att ge och ta konstruktiv kritik. • Ge studenterna nya perspektiv på sina egna texter. 	Grupphandledning. Utkast på kapitlet skickas i förväg till kursledare som distribuerar texterna till kursdeltagarna.
4	Lägesrapport	<ul style="list-style-type: none"> • Studenterna presenterar vad har de gjort samt vad de planerar att göra. • Ge studenterna en översikt över alla uppsatsarbeten inom kursen. 	Seminarium
4	Formalia	<ul style="list-style-type: none"> • Diskutera formalia. 	Grupphandledning
6	Läsa och diskutera resultatavsnitt	<ul style="list-style-type: none"> • Se läsa och diskutera metodavsnitt. 	Grupphandledning
8	Läsa och diskutera introduktions- och diskussionsavsnitt	<ul style="list-style-type: none"> • Se läsa och diskutera metodavsnitt. 	Grupphandledning
9	Inlämning till kurs – och handledare	<ul style="list-style-type: none"> • Kurs- och handledare läser och kommenterar uppsatsen i sin helhet. 	Enskilda samtal
10	Inlämning av seminarieversion	<ul style="list-style-type: none"> • Opponent, examinator, kurs- och handledare läser uppsatsen i sin helhet. 	
11	Slutseminarium	<ul style="list-style-type: none"> • Presentera, respondera och opponera på uppsatser. 	Presentation ca 15 min, opposition ca 20 min, övriga frågor ca 10 min.
Kursslut			
12	Feedback	<ul style="list-style-type: none"> • Examinator, kurs- och handledare ger kommentarer att justera innan tryckning och slutbedömning av uppsats. 	Slutversionen av uppsatsen ligger till grund för bedömningen.

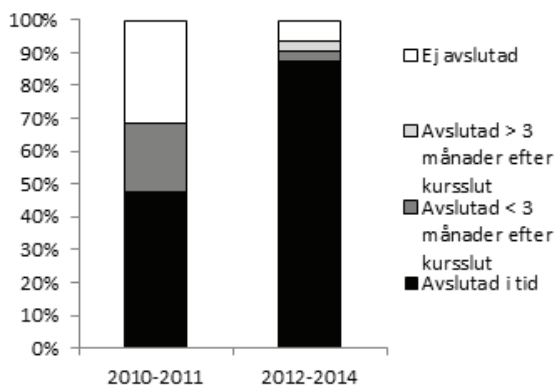
UTVÄRDERING AV KURSUPPLÄGG

Kursupplägget har utvärderats genom att studieresultaten, med avseende på betyg och genomströmning jämförts före (2010 – 2011) respektive efter (2012 – 2014) införandet av det nya kursupplägget. Antalet studenter som har ingått i studien uppgår till 51 stycken, varav 19 studenter före och 32 studenter efter införandet. Det bör noteras att såväl betygskriterierna såsom examinatorerna var de samma i de båda uppläggen.

Figur 1. Procentuell fördelning av betyg före (2010 – 2011) respektive efter (2012 – 2014) införandet av det nya kursupplägget.

Efter införandet av det nya kursupplägget ökade andelen arbeten med betyg ”Väl godkänd” från 26 % till 50 % (Figur 1) samt andelen arbeten som avslutades i tid från 47 % till 88 % (Figur 2). Under samma period minskade andelen arbeten som ej avslutades från 31 % till 6 %.

Figur 2. Procentuell fördelning av genomströmningen av examensarbetet före (2010 – 2011) respektive efter (2012 – 2014) införandet av det nya kursupplägget.

Efter införandet av det nya kursupplägget (2012 – 2014) hade 41 % av studenter (13 personer) bättre betyg på uppsatsen än på föregående teorikurs medan endast 6 % av studenterna (2 personer) hade sämre betyg (Tabell 2). Motsvarande siffror innan införandet (2010 – 2011) var 21 % (4 personer) respektive 11 % (2 personer). Samtliga studenter som hade underkänt på föregående teorikurs avslutade inte examensarbetet.

Tabell 2. Procentuell fördelning av betyg på examensarbete (Underkänt, U; Godkänd, G; och Väl godkänd, VG) i relation till betyg på föregående teorikurs (GE10/GE14) före (2010 – 2011) respektive efter (2012 – 2014) införandet av det nya kursupplägget av examensarbete i geografi, fokus naturgeografi vid institutionen för geovetenskaper, Göteborgs universitet.

2010-2011		Betyg kurs GE10/GE14			2012-2014		Betyg kurs GE10/GE14		
		U	G	VG			U	G	VG
Betyg examensarbete	Ej avslutad	21	11		Betyg examensarbete	Ej avslutad	3	3	
	G		31	11		G		38	6
	VG		21	5		VG		41	9

DISKUSSION

Tidigare erfarenheter har visat att två av de främsta orsakerna till att studenterna inte kommer i gång med uppsatsarbetet i tid och därmed inte heller avslutar arbetet inom angivna tidramar är avsaknaden av uppsatsämne och material vid kursstart. Det aktuella kursupplägget med ett antal gemensamma förberedande moment (Tabell 1) fick studenterna att tidigt börja fundera på uppsatsämne, leta material samt ta kontakt med potentiella handledare, vilket ledde till att de vid kursstart hade allt de behövde för att komma igång med uppsatsarbetet. Detta kan vara en förklaring till den ökade genomströmningen och den stora andelen avslutade examensarbeten vid kurslut (Figur 2).

Den allmänna uppfattningen hos inblandande kursledare och lärare är att upplägget med kontinuerliga gemensamma moment under kursen gång, där studenterna gavs möjlighet att presentera och diskutera det pågående arbetet med sina medstudenter ökade sammanhållningen i gruppen, främjade reflektionen samt skapade en arena för studenterna att utbyta erfarenheter inom såväl forskningen som skrivandet, vilket kan vara en förklaring till den ökade andelen VG på arbetena (Figur 1). Den högre andelen VG kännetecknas av en bättre bearbetning av materialet, en djupare analys och koppling till teorin men också bättre disposition och språk.

I kursutvärderingarna av det nya kursupplägget anser sig studenterna vara väl förbredda, så att de vid kursstart har allt som behövs för att sätta igång med uppsatsen. Vidare anser de att kursupplägget med ett antal gemensamma moment är bra och välstrukturerat, vilket gjort att de blev klara med uppsatsen i tid. Studenterna uppger också att de uppnått lärandemålen i mycket hög grad, d.v.s. att självständigt planera, genomföra och redovisa en geografisk studie och där använda vetenskapliga metoder, att kritiskt tolka information och identifiera problemställningar samt att ha ett vetenskapligt förhållningsätt.

För att de gemensamma momenten skall fungera optimalt bör gruppstorleken inte vara för liten, men inte heller för stor – uppskattningsvis mellan 6-10 studenter per grupp. Vidare krävs

struktur för arbetet med regelbundna möten, obligatorisk närvaro och tydliga regler (Dysthe et al., 2006; Utriainen, Ahonen, Kangasniemi & Liikanen, 2011; Nordentoft, Thomsen & Wichmann-Hansen, 2013).

Det bör noteras att vissa skillnader i studieresultaten (Figur 1 och 2) kan förklaras av skillnader mellan de två studentgrupperna. Med anledning av detta analyserades även betyget på uppsatsen i relation till betyget på föregående teorikurs (Tabell 2). Utifrån detta kan man utläsa att en större andel studenter (41 %) hade efter införandet av det nya kursupplägget förbättrat sina betyg i relation till föregående teorikurs jämfört med innan (21 %), vilket tyder på att det nya kursupplägget har haft en positiv inverkan på kvaliteten på examensarbetena.

Resultaten är i linje med tidigare studier som visat att grupphandledning av examensarbete, där studenterna tränas i att bedöma sina medstudenters texter och därmed få nya perspektiv även på sina egna texter, leder till ökad reflektion, förbättrat lärande samt ökad självförtroende gällande sitt eget arbete, vilket i sin tur leder till högre kvalitet på arbetena (Samara, 2006; Setterud, 2013). Vidare leder grupphandledning av uppsatsskrivandet till att de individuella handledarna kan fokusera på det vetenskapliga innehållet, då de blir avlastade avseende frågor av generell natur, något som också visat sig leda till ökad kvalitet på arbetena (Setterud, 2013). En annan bidragande orsak till den ökade kvaliteten på arbetena är att den totala handledningstiden ökat i och med införandet av det nya kursupplägget. De ökade kostnaderna i samband med detta kompenseras dock till viss del av att den individuella handledningstiden minskat.

Vid slutseminarierna uppmanas studenterna till aktivt lyssnande och deltagande i diskussionerna som ett viktigt led i att kunna värdera andras arbeten. Få av dem kommer att skriva fler vetenskapliga arbeten, men de allra flesta kommer troligen att behöva läsa, värdera och dessutom ta beslut utifrån andras arbeten.

Det bör noteras att närvaron var hög och i stort sett samtliga studenter lämnade in utkast på de olika kapitlen inför varje grupphandledningstillfälle. Dock var många texter långt ifrån färdiga. De ofärdiga texterna gav ändå utrymme att diskutera vad som ska vara med i de olika kapitlen. Den höga närvaron tyder på att grupphandledningen var ett uppskattat moment av studenterna och att de utgjorde ett bra stöd i deras läroprocess. Ett exempel på en kommentar från en student var: "Nu ska jag gå hem och skriva om texten, för nu vet jag hur det ska se ut!".

SLUTSATS

Såväl genomströmningen som kvaliteten på examensarbetena ökade efter införandet av grupphandledning, vilket i linje med tidigare studier visar att grupphandledning är ett bra komplement till den traditionella individuella handledningen.

REFERENSER

- Dysthe, O., Samara, A., & Westrheim, K. (2006). Multivoiced supervision of master students: a case study of alternative supervision practice in higher education. *Studies in Higher Education*, 31, 299-318.
- Granström, K. (2010). Grupphandledning av projektarbete i gymnasieskola och högskola. I Näslund J, Ögren M-L (red). Grupphandledning och erfarenheter från olika verksamhetsområden. Lund: *Studentlitteratur*, 89-108.
- Nordentoft, H.M., Thomsen, R. & Wichmann-Hansen, G. (2013). Collective academic supervision: a model for participation and learning in higher education. *Higher Education*, 65, 581-593.
- Samara, A. (2006). Group supervision in graduate education: a process of supervision skill development and text improvement. *Higher Education Research & Development*, 25,115-129.

- Setterud, H. (2013). Fler perspektiv, höjd vetenskaplig nivå, ökad trygghet: grupphandledning av självständiga arbeten i laboratoriemiljö. *Högre utbildning*, 3, 115-129.
- Utriainen, K., Ahonen, S., Kangasniemi, M., Liikanen, E., (2011). Health science students' experiences of group supervision of the bachelor's thesis. *Journal of Nursing Education*. 50, 205-210.